

Cijfers in Beweging

Een overzicht en analyse van kwantitatieve gegevens over jeugd, sport en bewegen.

Arnhem, januari 2001

Auteur	Dayenne L'Abée
Opdrachtgever	Jeugd in Beweging
Besteladres	NISB Postbus 32 6800 AA ARNHEM tel 026-4833888 fax 026-4833890 info@nisb.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
	1.1 Aanleiding	1
	1.2 Verantwoording	2
	1.3 Leeswijzer	2
2	Sportdeelname	3
	2.1 Inleiding	3
	2.2 Meest recente cijfers	3
	2.3 Trends	4
	2.4 Specifieke onderwerpen	7
	2.4.1 Sportuitval	7
	2.4.2 Sportdeelname naar geslacht	8
	2.4.3 Sportdeelname naar etniciteit	8
	2.5 Samenvatting	10
3	<i>Sportaanbod</i>	
	10	
	3.1 Inleiding	10
	3.2 Specifieke onderwerpen	11
	3.2.1 Populariteit sporten	11
	3.2.2 Verschil individuele en teamsporten	12
	3.2.3 Sportverband	12
	3.3 Samenvatting	14
4	Gezondheid	14
	4.1 Inleiding	14
	4.2 Meest recente cijfers	15
	4.3 Trends	16
	4.4 Specifieke onderwerpen	17
	4.4.1 Bewegingsarmoede	17
	4.4.2 Toename vetzucht	17
	4.4.3 Gezondheid naar leeftijd en geslacht	18
	4.5 Samenvatting	18
5	Jeugdparticipatie in de sport	19
	5.1 Inleiding	19
	5.2 Meest recente cijfers	19
	5.3 Trends	20
	5.4 Samenvatting	20
6	Tot slot	20
7	Literatuur	21
8	Bijlagen	22
	8.1 Onderzoeksmethodieken	22
	8.2 Tabellen en figuren	23

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor gegevens over sport bestaat in de politiek veel belangstelling. De politici zijn ervan overtuigd dat sport en bewegen van grote betekenis zijn voor de maatschappij. Sport wordt dan ook steeds vaker ingezet als middel om buiten de sport gelegen doelen te bereiken, zoals bijvoorbeeld sociale integratie van kwetsbare groepen. Cijfers over de stand van zaken en/of ontwikkelingen op het gebied van sport en bewegen kunnen richting geven aan landelijke beleidsontwikkeling. Cijfermateriaal kan ook dienen als legitimatie voor actie op een bepaald gebied.

De Stichting Jeugd in Beweging (JiB) is destijds in het leven geroepen omdat er in de Tweede Kamer grote zorg heerste omtrent het sport- en bewegingsgedrag van jongeren, of beter het gebrek daaraan. Op advies van de Raad voor Jeugdbeleid, die beschikte over alarmerende cijfers¹, besloten de toenmalige staatssecretarissen van Onderwijs (Netelenbos) en Sport (Terpstra) tot actie over te gaan. Gericht jeugdsportbeleid zou de oplossing zijn om de toenemende bewegingsarmoede onder de jeugd een halt toe te roepen. Dit streven is in de missie van Jeugd in Beweging terug te vinden: 'het stimuleren van de jeugd van 4 tot en met 18 jaar tot het blijvend deelnemen aan sport- en bewegingsactiviteiten én hierbij actief betrokken zijn (oftewel jeugdparticipatie in de sport)'. Om dit te bereiken stimuleert en ondersteunt Jeugd in Beweging partners uit de sectoren overheid, gezondheid, sport en onderwijs.

Het is voor Jeugd in Beweging interessant om te bekijken hoe het op dit moment, vier jaar na haar oprichting, met de sportdeelname onder de jeugd gesteld is. Analyse van de stand van zaken en eventuele trends maakt duidelijk in welke richting er gewerkt dient te worden in de toekomst. Daarnaast is er behoefte aan een overzicht van 'harde cijfers' omtrent een aantal andere thema's (sportaanbod, gezondheid, jeugdparticipatie in de sport) zodat deze informatie (intern) gebruikt kan worden in de voorbereiding van actie op verschillende gebieden (projecten zoals School & Sport, Jeugdparticipatie w.o. WhozNext, Transfer e.d.). Ook andere organisaties blijken inmiddels geïnteresseerd te zijn, gezien de vragen die ons hierover regelmatig bereiken. Cijfermateriaal is beschikbaar. Diverse landelijke en lokale onderzoeken, in de loop der tijd gehouden, bieden zicht op de 'feiten'. Daar ligt het probleem dus niet.

Het probleem is dat er een grote versnippering van gegevens bestaat. Er is geen duidelijk overzicht van gegevens over sportdeelname, die onderling vergelijkbaar zijn. We hebben de beschikking over landelijke onderzoeken waar sportbeoefening een onderdeel van het gehele onderzoek uitmaakt. Elk onderzoek hanteert echter een 'eigen' onderzoeksmethode, 'eigen' leeftijdsklassen en een 'eigen' definiëring van het begrip 'sport(er)'. Door deze verscheidenheid is het niet mogelijk de resultaten van de onderzoeken met elkaar te vergelijken. Voor de interpretatie van de resultaten is het van belang hiervan op de hoogte te zijn, om te voorkomen dat het verkeerde pad wordt bewandeld.

Het probleem is dus meer: wat zeggen deze onderzoeken ons? Waar baseren de beleidsmakers zich op als ze beweren dat de jeugd van tegenwoordig minder sport....? Is het werkelijk waar dat de sportuitval een hoogtepunt beleeft onder de jeugd van 15 jaar? Oftewel, is de ongerustheid van veel bestuurders gefundeerd? Maar al te vaak is er sprake van dat men maar wat roept, zonder te kijken in of te verwijzen naar literatuur of onderzoeksverslagen met exacte cijfers.

In dit rapport worden de beschikbare landelijke onderzoeken eens nader bekeken en worden relevante (kwantitatieve) gegevens op een rij gezet.

---

¹ De Raad onderbouwde haar advies op basis van landelijke onderzoeken gehouden in 1995.

1.2 Verantwoording

In de zoektocht naar cijfers over jeugdsportdeelname kan gebruik worden gemaakt van uitgaven van NOC*NSF. Jaarlijks bericht de nationale sportkoepel over de ledentallen van de aangesloten lidorganisaties (waaronder sportbonden en ideologische sportkoepels zoals NKS, NCS en NCSU). Deze cijfers hebben echter alleen betrekking op jeugd (jonger dan 18 jaar) die in *georganiseerd* verband hun sport beoefenen².

Om (ook) een beeld te krijgen van de ongeorganiseerde sportbeoefening is het zinvol om twee grote landelijke onderzoeken, zoals het Tijdsbestedingsonderzoek (TBO) en het Aanvullend Voorzieningen Onderzoek (AVO), in de analyse te betrekken. Sportbeoefening is in deze onderzoeken opgenomen als onderdeel van een groter geheel, respectievelijk de vrijetijdsbesteding van en het gebruik van (sport)voorzieningen door de Nederlandse bevolking³.

Deze onderzoeken, die periodiek worden herhaald, maken het mogelijk om bepaalde ontwikkelingen in de tijd te ontdekken (trends). Zoals eerder opgemerkt zijn vergelijkingen tussen de resultaten van deze onderzoeken niet te maken, omdat de onderzoeken verschillen in opzet (onderzoeksmethode), leeftijdsindeling, definities van sport(er) e.d.⁴

Dan zijn er ook nog incidentele onderzoeken (zoals bijvoorbeeld KidWise) die bruikbare gegevens opleveren. In het volgende hoofdstuk worden de voor dit rapport gebruikte onderzoeken kort toegelicht.

Naast het verzamelen van (recente) gegevens over jeugdsportdeelname wordt er in dit rapport ook aandacht besteed aan de thema's 'gezondheid van de jeugd' en 'jeugdparticipatie in de sport'. Dit zijn binnen Jeugd in Beweging belangrijke thema's.

De gepresenteerde gegevens zijn landelijke gegevens. Daar waar weinig landelijke gegevens voor handen zijn, zullen lokale gegevens de leemte zoveel mogelijk opvullen.

1.3 Leeswijzer

Het rapport bestaat uit een aantal hoofdstukken over respectievelijk, de sportdeelname van de jeugd, het sportaanbod, de gezondheid van de jeugd en jeugdparticipatie in de sport. Elk hoofdstuk bestaat uit een inleiding, een paragraaf met de 'meest recente (beschikbare) cijfers', indien mogelijk een paragraaf over 'trends' en 'specifieke onderwerpen' en tot slot een korte samenvatting. De (sub)paragrafen worden steeds afgesloten door een 'conclusie'.

---

² Niet alle sportbonden maken overigens in hun ledenbestand een onderscheid in jeugd en senioren.

³ De specifieke gegevens over sportdeelname uit deze onderzoeken worden tweejaarlijks gebundeld in een Sociaal Cultureel Rapport (getiteld: 'Vrijetijd, media en cultuur') van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP).

⁴ Dit probleem vormde de aanleiding voor het ontwikkelen van Richtlijnen Sportdeelname Onderzoek (RSO) door Diopter (2000). Dit onderzoeksinstrument kan zorgen voor vergelijkbaar grootschalig onderzoek naar sportdeelname, doordat er gewerkt wordt met een gestandaardiseerde vragenlijst en methode.

2. Sportdeelname jeugd

2.1 Inleiding

Wat zijn de meest recente cijfers omtrent sportdeelname onder de jeugd van 6 – 24 jaar? Is er inderdaad sprake van een afnemende sportdeelname onder de jeugd? Klopt het dat rond het 15^e jaar de sportuitval explosief stijgt (of vindt dit op een latere leeftijd plaats)? Hoe zit het met de verschillen in sportdeelname naar leeftijd, geslacht, etniciteit, woongebied e.d.? Op deze vragen wordt getracht hieronder een antwoord te geven.

De volgende onderzoeken zijn gebruikt om de sportdeelname onder de jeugd in kaart te brengen:

- **AVO, 1979 – 1995:** dit onderzoek verzamelt (o.a.) informatie over sportbeoefening door de Nederlandse bevolking (6 jaar en ouder) in de vrijetijd (buiten schooltijd). Iemand is een sporter als hij/zij minstens 1 keer heeft gesport in de afgelopen 12 maanden. Het AVO beperkt zich tot fysieke sportieve activiteiten, denksporten tellen niet mee. Het AVO wordt sinds 1979 vierjaarlijks uitgevoerd.
- **TBO, 1975 – 1995:** sportbeoefening is een activiteit die mensen in hun vrijetijd uitvoeren en is dus zodanig in dit onderzoek meegenomen. Een representatief aantal mensen (landelijke steekproef) vanaf 12 jaar wordt gevraagd gedurende een week een dagboekje bij te houden waarin ze elk kwartier hun bezigheden registreren. Het TBO wordt sinds 1975 vijfjaarlijks gehouden. Een sporter is in dit geval iemand die naar eigen zeggen in de week van het bijhouden van een dagboek minimaal één kwartier aan sport heeft gedaan.
- 'Sporters in Cijfers 1978 – 1994' (NOC*NSF, 1996).
- **KidWise 2000:** onderzoek naar de vrijetijdsbesteding van jongeren van 14 tot en met 17 jaar en de prioriteit van sportbeoefening (= weleens aan sport doen) daarin.
- **Jongeren '99;** onderzoek naar de leefwereld (denken en doen) van kinderen en jongeren van 6 t/m 24 jaar in Nederland. Sportdeelname = weleens aan sport doen.
- **NIPO 1999;** onderzoek uitgevoerd in opdracht van Jeugd in Beweging over de kennis, houding en het gedrag van jongeren ten aanzien van jongerenparticipatie in de sport. Sportdeelname = in het afgelopen jaar één keer gesport hebben.

Voor een meer uitgebreide beschrijving van deze onderzoeken zie bijlage 8.1.

2.2 Meest recente cijfers

Zoals eerder gezegd hanteren de verschillende onderzoeken verschillende methoden en definities van sport(er) waardoor de uitkomsten nogal van elkaar verschillen. Er is dan ook niet exact een percentage sporters aan te geven maar slechts een indicatie daarvan. Duidelijk is dat ruim genomen ongeveer 70 tot 80 % van alle jongeren in Nederland aan sport doet en dat de jongste kinderen (6 – 14 jaar) dit het meest doen (zie tabel 2.1).

Verder blijkt dat als jongeren sporten, ze dat dan ook frequent doen. Maar liefst de helft van de jongeren (zie tabel 2.2) sport 3 keer per week of meer. Van de sportende jongeren zijn jongens het meest fanatiek; zij sporten vaker '3 keer per week of meer' (61%) dan meisjes (35%). Als we de frequentie van sportgedrag bekijken per leeftijdsgroep (tabel 2.3) dan wordt duidelijk dat in alle leeftijdsgroepen het aantal jongeren dat '3 of meer keer per week' sport het grootst is en dat de jongste jeugd (in dit geval 12 – 14 -jarigen) hier weer de kroon spant (53%).

Tabel 2.1 Sportdeelname (in %), verschillende onderzoeken (met verschillende leeftijdsklassen).

AVO 1995			TBO 1995			KidWise 2000	Jongeren 1999			
6 – 11	12 – 17	18 – 24	12 – 14	15 – 19	20 – 24	14 – 17	6 – 11	12 – 14	15 – 19	20 – 24
87	84	74	72,5	59,4	42,4	70	88	83	76	73

Opm.: de gegevens van AVO '95 en TBO '95 komen uit: Jeugd 1999 (CBS).

Tabel 2.2 NIPO 1999. Frequentie sportgedrag onder jongens en meisjes (in %).

	Sport heel vaak 3 x per week of meer	Sport vaak 1-2 x per week	Sport niet zo vaak 3 x per maand of minder	Sport niet maar gaat sporten
Jongens	61	30	7	1
Meisjes	35	50	9	6
Totaal	49	39	8	4

Tabel 2.3 NIPO 1999. Frequentie sportgedrag onder diverse leeftijdsgroepen (in %).

	Sport heel vaak 3 x per week of meer	Sport vaak 1-2 x per week	Sport niet zo vaak 3 x per maand of minder	Sport niet maar gaat sporten
12 – 14 jaar	53	42	3	2
15 – 16 jaar	47	34	17	2
17 – 18 jaar	46	40	6	8

Conclusie

Ongeveer 70 tot 80 % van de Nederlandse jeugd doet aan sport. Van deze groep doen de 6 – 14 jarigen het meest aan sport. De jeugd sport ook zeer frequent. Jongens zijn iets fanatieker dan meisjes, dat wil zeggen zij sporten vaker in de week dan meisjes.

2.3 Trends

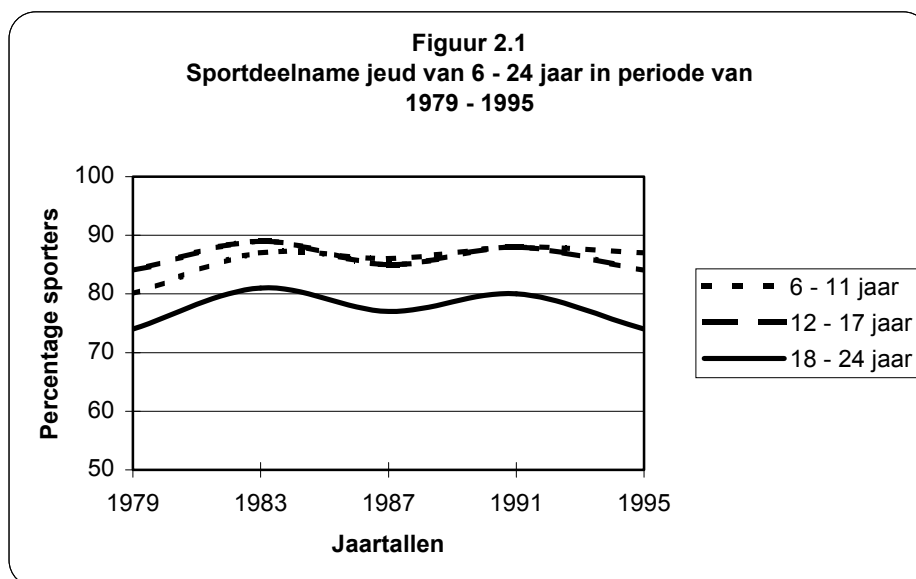
Het AVO en TBO zijn periodiek (respectievelijk 4 - en 5 -jaarlijks) gehouden, zodat het mogelijk is om ontwikkelingen over een langere periode (20 jaar) te overzien. Ook het NOC*NSF heeft de jaarlijkse registratie van ledenaantallen van de aangesloten lidorganisaties van 1978 tot en met 1994 op een rij gezet. Dit maakt het mogelijk om een trend te ontdekken in het aantal georganiseerde sporters over een periode van 16 jaar. De betreffende onderzoeken worden hieronder besproken.

Het Aanvullend Voorzieningen Onderzoek

In de jongste leeftijdscategorie (6 – 11 jaar) is de sportdeelname in de loop der tijd toegenomen. In de andere twee leeftijdsgroepen heeft zich in de loop der tijd een kleine golfbeweging in sportdeelname voor gedaan en is er sprake van een stabilisatie als 1995 met 1979 wordt vergeleken (tabel 2.4 en figuur 2.1).

Tabel 2.4 AVO Sportdeelname van de Nederlandse jeugd van 6 – 24 jaar (in %) in periode van 1979 – 1995.

	1979	1983	1987	1991	1995
6 – 11	80	87	86	88	87
12 – 17	84	89	85	88	84
18 – 24	74	81	77	80	74

Het Tijdsbestedingsonderzoek

Door de jaren heen is in de vier leeftijdscategorieën van het TBO geen terugval in sportparticipatie te zien (tabel 2.5). Wanneer er sprake is van een significante verandering dan is dat steeds een toename in sportparticipatie (de daling in de 12 – 14 –groep in 1990 is volgens de onderzoekers *niet* significant).

In de jongste leeftijdscategorie is de sportparticipatie het hoogst. In de loop der jaren is de participatie in deze leeftijdsgroep constant gebleven en in 1995 zelfs (significant) gestegen. In de twee andere leeftijdscategorieën is de sportdeelname eveneens stabiel gebleven of iets gestegen.

Tabel 2.5 TBO Sportdeelname van de Nederlandse jeugd van 12 – 24 jaar (in %) in periode van 1975 – 1995.

	1975	1980	1985	1990	1995
12 – 14	61,0	65,0	66,9	55,5	72,5 d
15 – 19	41,3	50,3	57,5 a	59,4 ab	59,4 ab
20 – 24	35,1	33,6	37,1	45,7 ab	42,4 b

Bij de percentages wordt een significant verschil tussen 1975 enerzijds en latere jaargangen anderzijds aangegeven met een 'a', tussen 1980 en latere jaargangen met een 'b', tussen 1985 en latere jaargangen met een 'c' en tussen 1990 en 1995 met een 'd'. Bij de percentages zonder sub-script is er geen significant verschil; oftewel er is geen verschil van betekenis te constateren tussen de meetjaren.

Het aantal uren sporten per week onder jongeren is in de loop van de tijd constant gebleven (tabel 2.6). Jongeren die sporten zijn niet méér gaan sporten, maar zeker ook niet minder. De (significante) terugval van 1990 (groep 15 – 19 jaar) zet zich niet door en herstelt zich weer tot ongeveer hetzelfde niveau in 1985.

Tabel 2.6 TBO 1975 - 1995. Gemiddeld aantal uren sport per week naar leeftijd.

	1975	1980	1985	1990	1995
12 – 14	4,0	4,2	5,4	4,2	4,1
15 – 19	3,9	4,2	4,8	4,4 c	4,9 d
20 – 24	3,3	3,3	3,2	3,5	3,5

De gemiddelden zijn gebaseerd op de tijdsbestedingen van de respondenten die per week tenminste één kwartier sporten. Significante verschillen tussen 1975 enerzijds en latere jaargangen anderzijds worden aangegeven met 'a', tussen 1980 en latere jaargangen met 'b', tussen 1985 en latere jaargangen met 'c' en tussen 1990 en 1995 met 'd'.

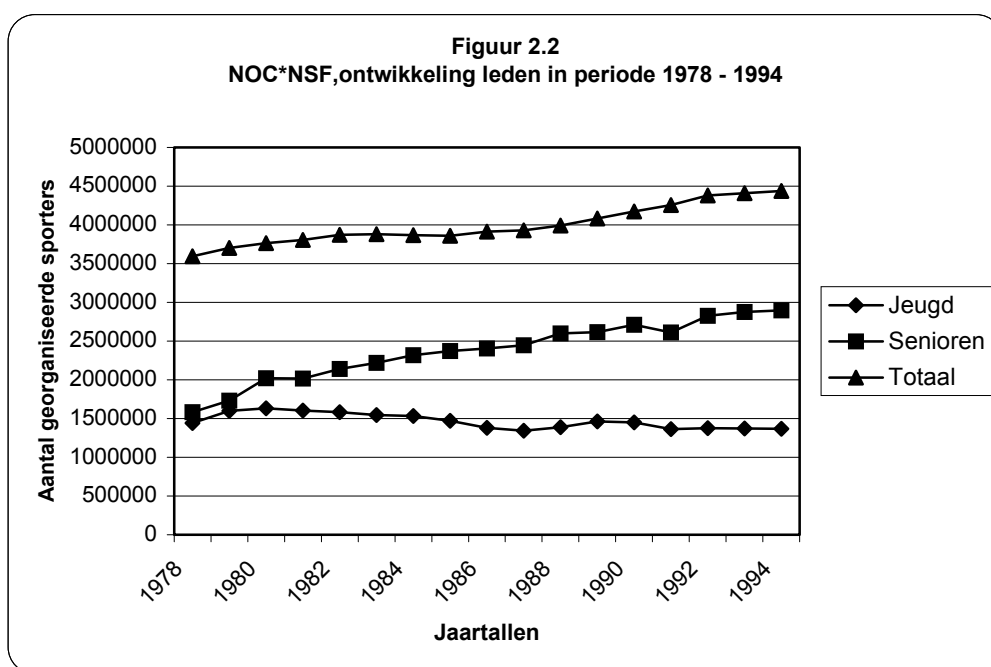
Uit de cijfers van het meetjaar 1999 (op 13 september 2000 is het Sociaal Cultureel Rapport 2000 uitgekomen) blijkt dat de sportdeelname van de hele Nederlandse bevolking zich ten opzichte van 1995 heeft gestabiliseerd. In de leeftijdsklassen 6 – 14 en 15 – 25 jaar is de sportdeelname iets gestegen (in de laatst genoemde klasse het meest). De exacte cijfers worden begin 2001 gepubliceerd in het rapport Jeugd 2000 (uitgegeven door SCP). In ieder geval kunnen we zeggen dat er geen sprake is van een dalende sportdeelname onder jongeren van 6 – 25 jaar, integendeel.

NOC*NSF

De gehele georganiseerde sportbeoefening (jeugd en senioren) in de periode van 1978 – 1994 is in de loop der jaren gegroeid (figuur 2.2). Het aantal jeugdsporters is echter, ondanks een opleving in 1989, aan het teruglopen, namelijk met 5% (tabel 2.7 en figuur 2.2).

Tabel 2.7 NOC*NSF 1996. Indexcijfer jeugd, senioren en totaal ledental 1978 – 1993.

	1978	1983	1988	1993
Jeugd	100	107	96	95
Senioren	100	129	139	145
Totaal ledental	100	107	110	118

Conclusie

Op de vraag of er inderdaad sprake is van een afnemende sportdeelname onder de jeugd van tegenwoordig kan ontkennend worden geantwoord. In geen van de landelijke onderzoeken is gebleken dat de jeugd van tegenwoordig in vergelijking met vroeger (ongeveer 25 jaar geleden) minder sport. De Nederlandse jeugd sport veel en dat is in de loop der jaren altijd al zo geweest. Het aantal georganiseerde jeugdsporters (leden) is in de loop der jaren wel met 5 % afgenomen.

2.4 Specifieke onderwerpen

2.4.1 Sportuitval

Op welke leeftijd besluiten veel jongeren te stoppen met sport? Vaak wordt verondersteld dat de stijgende sportuitval rond de leeftijd van 15 jaar ligt, is dat ook zo?

Volgens het TBO is (door de jaren heen) de sportparticipatie het hoogst in de leeftijdscategorie 12 – 14 jaar. In het jaar 1995 is het verschil in participatie met het de leeftijdscategorie daarna (15 – 19 jaar) vrij groot (72,5 % om 59,4 %). Na het twintigste jaar daalt de participatie zelfs verder tot ongeveer 40% (tabel 2.5). Hieruit kun je alleen concluderen dat *vanaf* het 15^e jaar inderdaad veel jongeren minder gaan sporten. Welke leeftijd precies is niet te zeggen, het kan net zo goed rond het 18^e jaar zijn.

In het AVO zijn de verschillen tussen de verschillende leeftijdscategorieën minder duidelijk (tabel 2.4). Er is wel duidelijk te zien dat in de loop der jaren de participatie in de eerste twee leeftijdsgroepen steeds dicht bij elkaar liggen en dat er een gat ligt tussen deze twee en de 'laatste' leeftijdsgroep (18 – 24 jaar). In 1995 is het duidelijk te zien: de sportparticipatie van jongeren van 6 – 11 en 12 – 17 jaar ligt ongeveer rond de 85 % en dat van de oudere groep ligt bijna 10 % lager (nl. 74 %). Hieruit kun je concluderen dat de uitval in sportdeelname wat later inzet; zo ongeveer na het 17^e jaar.

De onderzoekers Van der Poel en Raaijmakers (1998)⁵ plaatsen eveneens vraagtekens bij de vanzelfsprekendheid waarmee in het sportdebat over jongeren aan het vijftiende levensjaar een sleutelpositie wordt toegekend. Volgens hen (zich overigens baserend op het TBO) ligt de sportuitval rondom het twintigste levensjaar op een duidelijk hoger niveau.

De onderzoekers Van den Heuvel en Van der Werff (1998), die zich baseren op het AVO, constateren dat er een duidelijke samenhang is tussen sportdeelname en leeftijd: hoe ouder mensen worden des te groter is de kans dat ze niet (meer) sporten. Er is volgens de onderzoekers echter geen leeftijd aan te geven waar de 'drop-out' opvallend groot is. Wel kan gezegd worden dat de sportdeelname het hoogst is tussen de 9 en 13 jaar. Tussen 15 jaar en 79 jaar is de afname in sporters gemiddeld 25% tot 3% per jaar⁶.

Ook in het onderzoek KidWise kan men niet met zekerheid een leeftijd aangeven waarop veel jongeren stoppen met sporten. In dit onderzoek hebben niet-(meer)sportende jongeren (14 – 17 jaar) aangegeven dat ze ongeveer op 12 -, 13 -, 14 -jarige leeftijd zijn gestopt met sport.

Omdat het NOC*NSF in hun registratie alleen onderscheid maakt in leden onder 18 jaar (juniores) en leden van 18 jaar en ouder (seniores) gaan ze uit van aanvullend onderzoek door VMFS/ Universiteit Utrecht⁷ (zie tabel 3.7). Hieruit blijkt dat de totale georganiseerde sportbeoefening op de overgang van de jeugdfase naar de volwassenheid (rond het 20ste jaar) drastisch terugloopt (daling van 20 %). Zo'n vijf jaar eerder is er ook al een daling te zien in georganiseerde sportdeelname (met 10%) maar NOC*NSF ziet dit niet als meest opvallende daling.

⁵ In: Vol leven en beweging. Sport- en bewegingsgedrag van jongeren, 1975 – 1995 (1998).

⁶ In: Trendanalyse Sport, van den Heuvel & van der Werff (1998): figuur 2.1 Sportdeelname naar leeftijd in 1979, 1983 en 1995, p.9.

⁷ Onderzoek van de Vakgroep Medische Fysiologie en Sportgeneeskunde van de Universiteit Utrecht.

Conclusie

Er is geen leeftijd aan te geven waarop de 'drop-out' in sportbeoefening opvallend groot is. Er kan oprecht getwijfeld worden aan de vaak gehoorde aanname dat de grootste sportuitval op 15-jarige leeftijd plaatsvindt. Wat de sportuitval in georganiseerde sport betreft, kan worden opgemerkt dat rond het 15^e jaar de sportdeelname wel daalt maar dat de sportuitval rond het 20ste jaar hoger is.

2.4.2 Sportdeelname naar geslacht

De sportbeoefening van jongens en meisjes is volgens de cijfers van het AVO ongeveer gelijk; op latere leeftijd sporten meisjes zelfs iets meer. Volgens het TBO echter doen (in alle meetjaren) meer jongens van 12 – 19 jaar aan sport dan meisjes van die leeftijd. Deze verschillende uitkomsten zijn zeer waarschijnlijk het gevolg van een verschillende onderzoeksopzet en hantering van de definitie van 'sporter'.

In de loop der jaren is er een stijging in sportparticipatie te zien bij zowel jongens als meisjes (van 12 –19 jaar). Het verschil in participatie is in 1995 het kleinst (nl. 11%).

Tabel 2.8 AVO 1995 Sportbeoefening naar geslacht (in %).

	Jongens	Meisjes
6 – 11	89	88
12 – 17	87	87
18 – 24	73	79

Tabel 2.9 TBO Sportbeoefening naar geslacht (in %) van jongeren van 12 – 19 jaar, trends.

	1975	1980	1985	1990	1995
Jongens	57	68	69	67	70
Meisjes	43	50	56	52	61

Lokaal onderzoek (Den Haag) wijst uit dat jongens meer aan sport doen dan meisjes, maar dat verschil wordt kleiner naarmate ze ouder worden.

Conclusie

Aangezien het TBO meer zegt over het feitelijke gedrag van de respondenten (het bijhouden van een dagboekje zegt meer dan dat iemand in het voorgaande jaar moet nagaan hoeveel keer hij/zij gesport heeft) kunnen we aannemen dat de sportparticipatie van meisjes iets lager ligt dan dat van jongens.

2.4.3 Sportdeelname naar etniciteit

Er zijn weinig gegevens bekend over allochtonen en sport. Als er al landelijk onderzoek is gedaan dan betreft dat meestal de gehele bevolking en wordt jeugd daarin niet altijd apart bekeken. Wat algemene feiten op een rij (Ministerie van VWS, 1996)⁸:

- Van de vier grootste allochtone groepen doen de Marokkanen het minst aan sport, zowel binnen als buiten verenigingsverband,
- Turken sporten iets meer dan Marokkanen maar dit steekt nog altijd mager af bij de deelname van autochtonen uit de laagste sociaal economische groep,
- Allochtone meisjes en jonge vrouwen doen het minst aan sport,
- De sportdeelname van Antillianen en Surinamers ligt tussen die van Nederlanders en Turken in.

⁸ Uit: Lagendijk, 1995.

In het TNO-onderzoek (uit: Lagendijk, 1995) staat wel iets over sportdeelname door allochtone kinderen en jongeren.

Uit dit rapport blijkt dat niet-Nederlandse kinderen minder tijd aan sport besteden en minder vaak lid zijn van een sportvereniging dan Nederlandse kinderen (tabellen 2.10 en 2.11). De onderzoekers merken op dat financiële en culturele factoren waarschijnlijk een rol spelen. De lagere sociaal-economische positie van de gezinnen waaruit Turkse en Marokkaanse en in mindere mate Surinaamse/ Antilliaanse kinderen afkomstig zijn, hangt nauw samen met de lagere en minder intensieve sportdeelname. Daarnaast ligt een groot deel van de verklaring ook in de andere plaats en betekenis die allochtonen toekennen aan sport (in vergelijking met autochtonen en bevolkingsgroepen uit voormalige koloniën). Deze waardering is verbonden met de plaats en betekenis van sport in de landen van herkomst en verschilt per nationaliteit. Dit verklaart ook de relatieve onbekendheid met de verenigingsstructuur onder Marokkanen en Turken. Deze onbekendheid zal met de lagere prioriteit die toegekend wordt aan sport afnemen bij volgende generaties allochtonen die zich verder integreren in de Nederlandse samenleving.

Tabel 2.10 TNO – onderzoek, lidmaatschap van sportclubs van leerlingen van groep 7/ 8 (11 – 12 jaar) en 2 VO (13 – 14 jaar) naar etniciteit in 1992/ 1993.

	% lid van sportclub(s)
Nederlands	70
Surinaams/ Antilliaanse	42
Turks/ Marokkaans	34
Anders	56

Tabel 2.11 TNO gemiddeld aantal uren sport per week per etnische groep van leerlingen van groep 7/ 8 en 2 VO in %.

	0 – 3 uur	4 – 7 uur	> 8 uur
Nederlands	12	40	49
Surinaams/ Antilliaanse	29	55	16
Turks/ Marokkaans	48	26	26
Anders	22	36	42

In bovenstaande tabellen zijn Turkse en Marokkaanse kinderen samen ingedeeld, terwijl het denkbaar is dat er tussen deze twee etniciteiten ook verschil in sportdeelname bestaat.

Lokaal sportonderzoek in Amsterdam⁹ maakt wel onderscheid, namelijk in Amsterdamse Turkse en Marokkaanse minderjarigen (tot 18 jaar). Hieruit blijkt dat er onder de meisjes van beide etniciteiten geen verschil is te ontdekken (bij beide doet 50% aan sport) terwijl er bij de jongens wel een verschil is te zien. Turkse minderjarige jongens doen het minst aan sport (67%) in vergelijking met Marokkaanse leeftijdsgenoten (77%), autochtone jongens (82%) en Surinaams/ Antilliaanse jongens (75%).

Jonge Marokkaanse kinderen (6 – 8 jaar) in Den Haag¹⁰ sporten minder dan hun Turkse leeftijdsgenoten. Rond het 9^e jaar is de sportdeelname van beide etniciteiten gelijk. Na het 12^e jaar sporten Marokkaanse jongeren echter meer dan hun Turkse leeftijdsgenoten (ze zijn wel ongeveer even vaak lid van een sportvereniging). Turkse jongeren sporten vanaf 13 jaar het minst. Opvallend is dat Surinaamse jongeren meer gaan sporten als zij ouder worden, terwijl jongeren uit andere etnische groepen (waaronder Nederlanders) het percentage sporters flink daalt. Zodra jongeren op de middelbare school zitten, haken zij af bij de sportverenigingen. Behalve de Marokkaanse jeugd, zij worden op die leeftijd juist vaker lid van een vereniging.

⁹ Amsterdamse sport in cijfers: 1999 (DSP en bureau Onderzoek + Statistiek, 2000).

¹⁰ OCW-monitor 2000, onderwijs, cultuur en welzijn in cijfers, tabellen en figuren, gemeente Den Haag, dienst OCW.

Conclusie

Uit zowel landelijk als aanvullend lokaal onderzoek blijkt dat Turkse en Marokkaanse jongeren beduidend minder vaak sporten dan hun leeftijdsgenoten uit andere etnische groepen. Het lage percentage wordt voornamelijk veroorzaakt door de lage sportdeelname van de Turkse en Marokkaanse meisjes.

Uit lokaal onderzoek (grote steden) blijkt verder ook dat Turkse jongeren minder sporten dan hun Marokkaanse leeftijdsgenoten (>13 jaar).

2.5 Samenvatting

Zeer ruim genomen doet 70 tot 80 % van de Nederlandse jongeren van 6 – 24 jaar aan sport. Sportbeoefening hangt samen met leeftijd: hoe ouder men wordt, hoe minder men aan sport doet.

De jongste jeugd van 6 – 14 jaar doet het meest aan sport en doet dit ook het vaakst (meer dan de helft sport 3x of meer per week). Er is in de loop der tijd (1979 – 1999) *geen* daling in sportdeelname in alle leeftijdsklassen te constateren.

Geslacht is eveneens een bepalende factor voor sportbeoefening. Het deelnemerspercentage van jongens en meisjes is weliswaar ongeveer gelijk; iets meer jongens dan meisjes doen aan sport. Wel sporten de jongens vaker dan de meisjes.¹¹

Over de periode 1975 – 1995 is er een stabilisatie van sportdeelname in alle leeftijdscategorieën te constateren. Het aantal uren dat de jeugd sport is eveneens stabiel gebleven.

De piek in uitval van sportdeelname is lastig te bepalen. Te meer omdat elk onderzoek weer andere leeftijdscategorieën hanteert en dat het samen nemen van jaren in een leeftijdscategorie het onmogelijk maakt om de sportdeelname per levensjaar vast te stellen. Het ene onderzoek spreekt van een piek van sportuitval rond het 15^e jaar, een ander constateert dat het omslagpunt ongeveer rond het 18^e jaar ligt. Duidelijk is dat na het 15^e jaar de sportdeelname gemiddeld met 3 tot 25 % per jaar afneemt; een piek is echter moeilijk te signaleren. Landelijke cijfers omtrent sportdeelname van jongeren uitgesplitst naar etniciteit zijn zeer schaars. In het beschikbare onderzoek (TNO) wordt bovendien een wel heel ruim onderscheid in etnische groepen gemaakt; Turken en Marokkanen worden als één groep genomen.

De verontrustende geluiden over een veronderstelde toename van bewegingsarmoede onder de jeugd en de grote sportuitval rond het 15e jaar blijken empirisch niet gefundeerd. Van der Poel en Raaijmakers (1998) constateren terecht dat het (jeugdsport)beleid van de afgelopen jaren redelijk goed is geweest. Wat niet wegneemt dat men op deze weg moet doorgaan en dat extra aandacht aan de kwaliteit (i.p.v. de kwantiteit) van het jeugdsportaanbod en -deelname gewenst is (De Knop, 1999).

3. Sportaanbod**3.1 Inleiding**

Het sportaanbod is in de loop der jaren flink uitgebreid. Naast de traditionele teamsporten zijn varianten daarop zoals streetsoccer, beachvolleybal en pleintjesbasketbal opgekomen. Streetsporten en funsporten (inline-skaten, snowboarden bv.) zijn volledig 'ingeburgerd' in de huidige bewegingscultuur. Het lijkt er op dat individuele en ongeorganiseerde sporten de meer traditionele teamsporten aan het verdringen zijn. Klopt dit? Verder is interessant om eens te bekijken welke sporten het meest populair zijn onder jongeren, uitgesplitst naar leeftijd en geslacht.

¹¹ Uit: Jeugdparticipatie, organisatiegraad en maatschappelijke betrokkenheid van jongeren (Van Eyk, 1991).

3.2 Specifieke onderwerpen

3.2.1 Populariteit sporten

De keuze voor een bepaalde tak van sport hangt voor een groot deel samen met de smaak van de vriendenkring en het gezin van herkomst. Wanneer kinderen opgroeien tot jongeren blijven hun naaste vrienden belangrijk in de keuze van verdere sportieve activiteiten. Voor meisjes geldt dit nog sterker dan voor jongens; zij doen vrijwel alleen datgene dat zij met vriendinnen samen kunnen doen. Ouders drukken eveneens een stempel op de keuzes van hun kinderen. Hooggeschoolde ouders bemoeien zich meer met de sportactiviteiten van hun kinderen dan laaggeschoolde ouders (Van Eyk, 1991).

De verschillende leeftijdsgroepen overziend kun je zeggen dat zwemmen bij iedere leeftijdsgroep het populairst is. Gymnastiek is vooral aantrekkelijk voor de jonge jeugd, fitness en aerobics juist bij de oudere jeugd. Opvallend is dat de interesse van de leeftijdsgroep 12 – 17 jaar (en later) in vergelijking met de jongere jeugd voor zowel jongens als meisjes verdeeld is over meer sporten (meer diversiteit).

Tussen jongens en meisjes bestaan verschillen met betrekking tot de beoefende sporten. Voetbal is zeer populair bij de jongens en veel minder bij meisjes, paardrijden daarentegen is weer een 'meisjessport' (tabel 3.1).

Tabel 3.1 Sportdeelname naar tak van sport en geslacht, voor verschillende leeftijdsgroepen, AVO 1995.

6 – 11 jaar

Top 5 sporten	Jongens	Deelname in %	Meisjes	Deelname in %
	Zwemmen	66	Zwemmen	68
	Veldvoetbal	44	Gymnastiek	29
	Vechtsport	15	Paardrijden	15
	Tennis	12	Schaatsen	14
	Gymnastiek	12	Tennis	9

12 – 17 jaar

Top 5 sporten	Jongens	Deelname in %	Meisjes	Deelname in %
	Zwemmen	46	Zwemmen	53
	Veldvoetbal	43	Schaatsen	18
	Tennis	16	Badminton	16
	Tafeltennis	15	Paardrijden	16
	Zeilen/ roeien	15	Tennis	16
			Veldvoetbal	16

18 – 24 jaar

Top 5 sporten	Jongens	Deelname in %	Meisjes	Deelname in %
	Zwemmen	29	Zwemmen	45
	Veldvoetbal	26	Fitness/ aerobics	31
	Fitness/ aerobics	16	Trimmen/ joggen	15
	Trimmen/ joggen	16	Toerfietsen/ wielrennen	12
	Zeilen/ roeien	14	Paardrijden	9
	Zaalvoetbal	14	Tennis	9
			Volleybal	9
			Squash	9

Volgens het rapport Jongeren '99 zijn zwemmen, veldvoetbal en skaten zeer populaire sporten, in alle leeftijdsgroepen behoren ze tot de top 4 van meest beoefende sporten (tabel 3.2). Zoals al eerder geconstateerd is zijn volgens dit onderzoek gymnastiek en fitness populair voor respectievelijk de jongste en de oudste groepen jongeren.

Tabel 3.2 Jongeren '99, meest beoefende sport naar leeftijd (top 4).

	6 – 11 jaar	12 – 14 jaar	15 – 19 jaar	20 – 24 jaar	6 – 24 jaar
1	Zwemmen 50 %	Veldvoetbal 33 %	Veldvoetbal 19 %	Zwemmen 20 %	Zwemmen 31 %
2	Skaten 39 %	Skaten 31%	Fitness 18 %	Fitness 19 %	Skaten 24 %
3	Veldvoetbal 31%	Zwemmen 30 %	Zwemmen 17 %	Veldvoetbal 13 %	Veldvoetbal 23 %
4	Gymnastiek 28 %	Gymnastiek 23 %	Skaten 15 %	Skaten 12 %	Hockey 14 %

Conclusie

Zwemmen is de populairste sport onder jongeren, de vraag is of de georganiseerde zwemsport hiervan ook profiteert. Uit cijfers van NOC*NSF blijkt dat dit niet het geval is. De Koninklijke Nederlandse Zwembond bevindt zich weliswaar in de top 5 van de grootste lidorganisaties, maar heeft toch te maken met een daling van het aantal jeugdleden de afgelopen 20 jaar. De bond moet het hebben van jeugdleden: in 1979 bestond het aantal leden voor 80 % uit jeugd. Dit is omstreeks 1998 gedaald naar ongeveer 60 %. Blijkbaar zwemt de hedendaagse jeugd vooral in ongeorganiseerd verband. Skaten, een andere 'ongeorganiseerde sport', is vooral de laatste jaren erg populair geworden.

3.2.2 Verschil individuele en teamsporten (georganiseerd)

Over het algemeen is er een stabilisatie of lichte daling waarneembaar voor wat betreft veel teamsporten waaronder handbal, voetbal, hockey, korfbal en basketbal. De deelname aan de meer individuele sporten laten een stijgende deelname zien. Atletiek, fitness en aerobics, vechtsporten, tafeltennis en paardrijden illustreren die stijgende lijn in deelname (Trendanalyse Sport, 1998).

De gegevens uit dit onderzoek tonen aan dat er echter onder de beoefenaars van nieuwe sporten zeer weinig personen zijn van onder de 18 jaar. Traditionele sporten in georganiseerd verband zijn onder de jeugd dus niet minder populair dan nieuwe (in georganiseerd verband gespeelde) sporten. Wellicht dat de jeugd meer anders- of ongeorganiseerde nieuwe sporten beoefent, zoals inline-skaten, streetsporten en dergelijke. In de volgende paragraaf wordt op het verband waarin gesport wordt ingegaan.

Conclusie

De individuele sporten zijn op het moment populairder dan de meer traditionele teamsporten. Toch verdringen nieuwe (individuele, georganiseerde) sporten de teamsporten onder de jeugd niet.

3.2.3 Sportverband

Cijfers betreffende de georganiseerde sportdeelname verschillen aanzienlijk van elkaar. Hieronder komen een aantal onderzoeken aan bod.

NOC*NSF registreert jaarlijks de ledenaantallen van de bij haar aangesloten landelijke sportorganisaties (vooral sportbonden). Er wordt in deze registratie onderscheid gemaakt in jeugd, dat zijn sporters jonger dan 18 jaar en senioren, sporters van 18 jaar en ouder. Binnen de groep jeugd sport (in 1994) **41 %** van de Nederlandse jeugd in **georganiseerd verband** (tegen 24 % senioren sporters).

Het VMFS/ UU - onderzoek geeft aanvullende informatie over het percentage sporters dat lid is van een sportvereniging per leeftijdsklasse en geslacht (NOC*NSF, 1996), zie tabel 3.7.

KidWise (2000) meldt dat 75 % van de sporters wel eens in georganiseerd verband (sportvereniging) sport.

Onderzoek van het NIPO (tabel 3.3) laat zien dat de meeste sporters van 12 – 18 jaar sporten bij een sportvereniging (63 %). Ongeorganiseerd sporten met vrienden en individueel volgt op kleine afstand (47 %). Het 'sporten bij een sportvereniging' en 'ongeorganiseerd sporten met anderen' laat verschillen zien bij de volgende groepen:

'Lid van een sportvereniging':

- zijn vooral de jongste kinderen van 12 t/m 14 jaar (72 %),
- is men vooral in het zuiden van het land (77 %).

'Ongeorganiseerd sporten met anderen' wordt vooral gedaan:

- door jongens (44 %) in vergelijking met meisjes (28 %),
- door jongeren die tennissen (59 %) en voetballen (48 %),
- in de drie grote steden (57 %).

Tabel 3.3 NIPO 1999. Organisatieverband sportbeoefening, jongeren 12 – 18 jaar (in %).

Bij een sportvereniging	63
Ongeorganiseerd met vrienden	37
Ongeorganiseerd individueel	10
Sportschool/ fitnesscentrum e.d.	9
Sportvakantie	3
Sportbuurtwerk/ welzijnswerk e.d.	2
Schoolsport buiten gymnastiek	2

Naar leeftijd.

De groep 6 – 11 -jarigen is iets minder vaak lid van een sportvereniging dan 12 – 17 -jarigen, maar vaker dan de groep 18 – 24 -jarigen. Dit is in alle meetjaren te zien. In de loop der jaren is de groei in aantal leden bescheiden geweest, in 1995 is zelfs een lichte daling te constateren.

Tabel 3.4 AVO 1979 – 1995, lidmaatschap sportvereniging onder jongeren.

Lid van sportvereniging in %	1979	1983	1987	1991	1995
6 – 11	55	61	64	67	64
12 – 17	59	66	64	71	65
18 – 24	39	48	46	50	46

Naar geslacht

Jongens zijn vaker lid van een sportvereniging dan meisjes, behalve in de oudste leeftijdsgroep.

In de tabellen hieronder blijkt bovendien dat beduidend minder meisjes in competitie- of trainingsverband sporten. Dit duidt erop dat meisjes waarschijnlijk meer in recreatief verband sporten in vergelijking met jongens.

Tabel 3.5 AVO 1995, lidmaatschap sportvereniging naar leeftijd en geslacht.

Lid van sportvereniging in %	Jongens	Meisjes
6 – 11	68	60
12 – 17	69	61
18 – 24	45	47

Tabel 3.6 AVO 1995, verband sportbeoefening naar leeftijd en geslacht.

Sportbeoefening in competitie- of trainingsverband in %	Jongens	Meisjes
6 – 11	62	43
12 – 17	66	53
18 – 24	40	34

Tabel 3.7 VMFS/ UU1995. Georganiseerde sportdeelname naar geslacht en leeftijd (in %).

	Totaal	Jongens	Meisjes
5 – 9	74	76	72
10 – 14	85	89	81
15 – 19	75	76	73
20 – 24	55	63	47

Bron: Sporters in Cijfers 1978 – 1994 (NOC*NSF 1996).

Conclusie

De meeste jongeren (ruim 60 %) sporten in georganiseerd verband, dat wil zeggen bij een sportvereniging. Het percentage dat lid is van een sportvereniging is het hoogst onder de 12 tot 17 -jarigen. Jongens zijn vaker lid van een sportvereniging dan meisjes. Ongeorganiseerd sporten, oftewel sporten op straat of in het park op eigen initiatief, wint aan populariteit. Vooral jongens en jongeren uit de grote steden zijn 'ongeorganiseerde sporters'.

3.3 Samenvatting

Zwemmen is veruit de meest populaire sport in alle leeftijdscategorieën. Uit ander onderzoek blijkt dat slechts éénderde van de jongeren die zwemmen dit in clubverband (georganiseerd) doet (Van Eyk, 1991).

Er zijn wel degelijk typische jongens- en meisjessporten. (Veld)voetbal is onder de jongens het populairst; paardrijden doet het onder de meisjes goed. Skaten is in opkomst; in alle leeftijdscategorieën is het populair, zij het in de jongste groepen iets meer dan in de leeftijdscategorie van 14 jaar en ouder.

Er zijn geen aanwijzingen dat teamsporten minder populair zijn dan een aantal jaren geleden. Een aantal individuele sporten (zoals atletiek en fitness) hebben wel meer beoefenaars gekregen. Het verband waarin gesport wordt is nog steeds ten gunste van de sportvereniging (bijna 70 %). Recente cijfers tonen aan dat ongeorganiseerd sporten ook zeer populair is en dicht in de buurt komt van de georganiseerde sport.

Vooral de jonge jeugd blijkt te sporten bij een sportvereniging. Jongens zijn vaker lid van een sportvereniging dan meisjes.

4. Gezondheid

4.1 Inleiding

Hier en daar duiken alarmerende geluiden op met als boodschap dat het zo slecht gaat met de gezondheid van de hedendaagse jeugd. Blijkt dit ook uit de beschikbare cijfers? Hieronder zal dat moeten blijken. Eerst even een toelichting op de begrippen gezondheid en fitheid.

Het begrip gezondheid betreft aspecten van welzijn, ziekte en sterfte en wordt wel als volgt gedefinieerd: 'het - naar eigen oordeel en/ of naar dat van deskundigen - lichamenlijk en geestelijk goed kunnen functioneren in de samenleving'. Daarnaast wordt veel gesproken over lichamelijke fitheid als indicatie van gezond zijn.

Lichamelijke fitheid staat voor uithoudingsvermogen, spierkracht, lenigheid en coördinatie. Zowel gezondheid als fitheid worden bepaald door aanleg, omgeving én leefstijl. Eén van de te beïnvloeden leefstijlfactoren is de mate van dagelijkse lichamelijke activiteiten. Regelmatige lichamelijke activiteit kan dus de fitheid en daardoor ook de gezondheid bevorderen. Hoeveel en met welke intensiteit er bewogen moet worden wordt duidelijk aan de definitie van de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen¹². Deze norm is niet voor iedereen gelijk. Er is een norm opgesteld voor drie groepen: jeugd (tot 18 jaar), volwassenen en ouderen (55+).

Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) voor jeugd tot 18 jaar =

Dagelijks 1 uur matig intensieve lichamelijke activiteit, waarbij de activiteiten minimaal twee keer per week gericht zijn op het verbeteren of handhaven van de lichamelijke fitheid (kracht, lenigheid, coördinatie).

Lichamelijke activiteit bestaat uit drie componenten die bepalen hoeveel energie er wordt verbruikt:

- **duur** (totaal aantal minuten per dag),
- **frequentie** (aantal malen per week),
- **intensiteit** (zwaarte van de activiteit meestal uitgedrukt in MET's: aantal malen van het rustmetabolisme).

Opmerkingen:

- duur en intensiteit van lichamelijke beweging en zijn inwisselbaar (bijvoorbeeld: 30 minuten wandelen kan vervangen worden door 15 minuten hardlopen),
- 1 MET = rustmetabolisme (= energieverbruik in rust) en dient als meetpunt/ kader,
- matig intensieve lichamelijke activiteit is niet voor iedereen gelijk: voor de jeugd (= jonger dan 18 jaar) is dat 5 MET (wandelen, fietsen, trap aflopen) tot 8 MET (rennen, trap oplopen, spelsporten), voor volwassenen betekent dit 4 MET (wandelen 5 km/u) tot 6,5 MET (fietsen 16 km/u).
- Spelsporten (zoals basketbal, hockey, voetbal etc.) staan voor 8 MET.

Iemand is **normactief** als hij/ zij voldoet aan de NNGB. **Semi-actief** zijn degenen die wel aan sport- en lichaamsbeweging doen, maar niet volgens de gestelde norm. **Inactieven** zijn personen die geheel niet aan lichaamsbeweging doen.

4.2 Meest recente cijfers

Sinds 1981 houdt het CBS jaarlijks een Gezondheidsenquête, waarmee men gegevens verzamelt over de gezondheid, gebruik van medische voorzieningen en leefstijl van de Nederlandse bevolking. In 1997 is de opzet van dit onderzoek veranderd doordat het werd geïntegreerd met het POLS (Permanent Onderzoek Leefsituatie). De vragen die in 1997 werden gesteld met betrekking tot sport- en lichaamsbeweging verschillen van de vraagstelling in 1991. Dit maakt dat de gegevens uit deze meetjaren niet goed met elkaar te vergelijken zijn. Daar komt overigens nog bij dat in het laatstgenoemde onderzoek gewerkt is met de begrippen normactief, semi-actief en inactief terwijl de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen (NNGB) pas later (1998) is vastgesteld. De onderzoekers geven aan dat de gegevens van 1997 daardoor waarschijnlijk iets lager uitvallen dan wanneer er met de NNGB was gewerkt. Zij schatten in dat het totale aantal normactieven waarschijnlijk iets hoger ligt dan de in tabel 4.1 aangegeven 20 %.

¹² De meeste gegevens (tenzij anders aangegeven) in dit hoofdstuk zijn afkomstig uit een bijdrage (artikel) van prof. dr. Han Kemper, werkzaam voor VU te Amsterdam (Gezondheidswetenschappen) dat hij schreef voor het project Inhoudelijk Fundament (in opdracht van JiB). Deze gegevens zijn ook te vinden in het Trendrapport Bewegen en Gezondheid, 1998/ 1999.

Tabel 4.1 Sporten en sportief bewegen naar leeftijd 1996/ 1997 (in %). Punt-schatting.

	Normactief	Semi-actief	Inactief
16 – 19	25,2	48,5	26,2
20 – 24	17,3	48,2	34,5
Totaal	20,1	45,0	34,9

Gezondheidsenquête/ POLS

In vergelijking met andere leeftijdsgroepen tot 75+ (niet in de tabel) heeft de leeftijdsgroep (16 – 19 jaar) het laagste percentage inactieven. Het percentage normactieven (25,2 %) is echter niet het hoogst, dat komt op naam van de 65 - tot 69 -jarigen (nl. 31,4 %).

Conclusie

Van alle jongeren van 16 – 25 jaar voldoet een aanzienlijk deel (bijna 80 %) niet aan de gestelde norm voor bewegen. Ruim 1/3 is zelfs inactief; d.w.z. doet geheel niet aan lichaamsbeweging.

4.3 Trends

Zoals eerder gezegd valt er moeilijk een vergelijking te maken tussen de gegevens van 1997 en die van 1991. De onderzoekers hebben toch een poging gedaan en kunnen met enig voorbehoud zeggen dat in vergelijking met 1991 (zie tabel 4.2) de sportparticipatie vrijwel stabiel is gebleven: het percentage normactieven is in 7 jaar iets gedaald maar tegelijkertijd is ook het percentage inactieven gedaald, wat de boel weer een beetje rechtrekt. De uitspraak dat het aantal personen met een inactieve leefstijl groeit, wordt dus (nog) niet ondersteund door deze CBS-gegevens. Let wel: deze conclusies slaan op de gehele Nederlandse bevolking. Voor de jeugd kunnen de (ontbrekende) gegevens anders uitpakken. Afgaande van de gegevens uit het eerste hoofdstuk is het aannemelijk dat ook onder de jeugd geen sprake is van een toename in inactieve leefstijl in de periode tot 1995.

Tabel 4.2 Sporten en sportief bewegen 1990/ 1991 (in %).

	Normactief	Semi-actief	Inactief
Totaal	23	43	34

Gezondheidsenquête/ POLS

Een onderzoek dat zich wel specifiek op jeugd heeft gericht is 'Jeugd 1999, cijfers en feiten' (CBS).

In dit onderzoek blijkt dat jongeren positief zijn wat betreft hun inschatting van de eigen gezondheid (tabel 4.3). Jongens zijn iets positiever dan meisjes. In de loop der jaren is het beeld dat jongeren van hun eigen gezondheid hebben nauwelijks veranderd (met uitzondering van de jongens in de leeftijdscategorie 18 – 24 jaar).

Tabel 4.3 Ervaren eigen gezondheid/ welzijn als zeer goed (in %).

	1990	1996	1997
Jongens			
4 – 11	94	91	90
12 – 14	95	94	95
15 – 17	94	95	94
18 – 24	95	95	90
Meisjes			
4 – 11	93	94	94
12 – 14	95	89	90
15 – 17	86	89	90
18 – 24	91	88	89

CBS- Gezondheidsenquête/ POLS

Conclusie

Wat betreft de gehele bevolking kunnen we zeggen dat het aantal personen met een inactieve leefstijl in de loop der tijd (10 jaar) ongeveer gelijk is gebleven. Voor de jeugd geldt zeer waarschijnlijk hetzelfde (gezien het feit dat de sportdeelname onder jongeren door de jaren heen ook stabiel is gebleven).

4.4 Specifieke onderwerpen4.4.1 Bewegingsarmoede

Hoe actief is de Nederlandse jeugd? Was de jeugd vroeger actiever?

Er zijn weinig cijfers bekend omdat jeugd vaak niet als aparte doelgroep wordt onderzocht. Kemper (1999) heeft over een periode van 20 jaar een selecte groep jongeren onderzocht op lichamelijke activiteit (Amsterdams Groeionderzoek). Dit longitudinale onderzoek van jongens en meisjes van 13 tot 32 jaar laat zien dat de grootste daling in bewegingsgedrag plaatsvindt in de tienerperiode tussen 13 en 17 jaar. In diezelfde periode vertonen jongens meer lichaamsbeweging dan meisjes. Over de gehele leeftijdsperiode van 20 jaar is de **daling** van de hoeveelheid lichaamsbeweging bij jongens (34 %) echter hoger dan bij meisjes (16 %). Vanaf 21 jaar zijn de verschillen tussen jongens/ mannen en meisjes/ vrouwen niet meer aanwezig.

Kritiek op het Amsterdams Groeionderzoek is dat de resultaten van het onderzoek onterecht worden gegeneraliseerd naar de hele Nederlandse bevolking op het tijdstip van onderzoek (1976 – 1991) en naar latere generaties. Bovendien maakten allochtonen (bijna) geen deel uit van het onderzoek.

Conclusie

Het Amsterdams Groeionderzoek laat zien dat de grootste daling in het bewegingsgedrag van jongeren ligt tussen 13 en 17 jaar. Bij jongens is de daling in bewegingsgedrag veel sterker dan bij meisjes. Er zijn geen aanwijzingen dat de bewegingsarmoede onder de jeugd van tegenwoordig groter is in vergelijking met vroeger.

4.4.2 Toename vetzucht

De verhouding van gewicht en lengte is een veelgebruikte indicator voor de mate waarin onder- en overgewicht voorkomt.

Tot en met 14 jaar zijn jongens en meisjes ongeveer even lang (tabel 4.4). Vanaf 15 jaar neemt het lengteverschil toe tot 14 centimeter in de leeftijdsklasse van 18 t/m 24 jaar, de leeftijdsklasse waarin men uitgegroeid is (jongens: 184 cm en meisjes: 170 cm). Bij zowel jongens als meisjes is (met het toenemen van leeftijd) sprake van een geleidelijke toename van de gemiddelde lichaamslengte, bij jongens echter in sterkere mate dan bij meisjes. In de loop der jaren is zowel bij de jongens als bij de meisjes, de gemiddelde lichaamslengte in bijna alle leeftijdsklassen ongeveer gelijk gebleven of iets toegenomen.

In bijna alle leeftijdsklassen zijn jongens zwaarder dan meisjes, behalve in de klasse 12 – 14 jaar. Dit komt doordat de puberteit en de hiermee samenhangende toename in lichaamsgewicht bij meisjes ongeveer twee jaar eerder plaatsvindt dan bij jongens. Voor vrijwel alle leeftijdsklassen geldt dat het gemiddelde gewicht in 1997 t.o.v. 1990 is toegenomen of gelijk gebleven (alleen bij jongens van 15 – 17 jaar is er sprake van een daling). De toename van het gemiddelde gewicht is groter dan die van de gemiddelde lengte.

Tabel 4.4 Gemiddelde lengte en gewicht.

	Lengte (cm)			Gewicht (kg)		
	1990	1996	1997	1990	1996	1997
Jongens						
4 – 11	132	132	132	29	28	29
12 – 14	161	163	164	47	50	50
15 – 17	180	180	179	67	65	65
18 – 24	183	183	184	75	74	75
Meisjes						
4 – 11	133	130	131	29	28	29
12 – 14	162	163	163	49	50	51
15 – 17	170	168	169	59	57	59
18 – 24	170	170	170	62	64	64

Overgewicht of obesitas komt relatief veel voor in de Nederlandse bevolking en het percentage medisch gezien te zware mensen neemt nog steeds toe. Onder jongeren komt overgewicht een stuk minder vaak voor, maar toch is van de 18 – 24 -jarigen al 15 % te dik. De toename van overgewicht bij meisjes in 1997 (t.o.v. 1990) is aanzienlijk (tabel 4.5).

Tabel 4.5 Onder-, normaal en overgewicht bij jongeren (in %).

	Ondergewicht ($QI < 18,5$)		Normaal gewicht ($18,5 < QI < 25$)		Overgewicht ($QI > 25$)	
	1990	1997	1990	1997	1990	1997
Jongens						
18 – 24	6	5	80	79	15	16
Meisjes						
18 – 24	9	8	81	77	11	15

CBS- Gezondheidsenquête/ POLS

QI = gewicht in kilo's wordt gedeeld door de lengte in meters in het kwadraat.

Conclusie

Tot het veertiende jaar zijn jongens en meisjes ongeveer even groot en even zwaar; daarna neemt de groeispurt in lengte en kilo's onder jongens sneller toe.

Door de jaren heen is de gemiddelde lengte van zowel jongens als meisjes iets toegenomen of gelijk gebleven. Voor het gemiddelde gewicht is dezelfde trend te ontdekken.

Wat overgewicht betreft scoren jongens en meisjes (van 18 – 24 jaar) ongeveer hetzelfde; namelijk 15 %. In de loop der jaren is het percentage meisjes met overgewicht aanzienlijk gestegen.

4.4.3 Gezondheid naar leeftijd en geslacht

Opvallend is dat met het toenemen van de leeftijd bij jongens het beeld wat zij hebben van hun gezondheid positiever wordt, terwijl bij de meisjes dit beeld met het verstrijken van de jaren juist minder positief wordt. Jongens hebben een iets positiever beeld van hun eigen gezondheid dan meisjes (zie tabel 4.3).

4.5 Samenvatting

De jeugd van 16 – 19 jaar is het net niet het meest actief van de hele Nederlandse bevolking; dat staat op naam van de 65 – 69 -jarigen. Wel heeft de eerstgenoemde leeftijdsgroep het laagste percentage inactieven. Dat neemt niet weg dat ruim een kwart van deze leeftijdsgroep geheel niet voldoet aan de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen.

Volgens de onderzoekers Van der Poel en Raaijmakers (1998) verblijft het percentage (norm- en semi-)actieven al jaren op ongeveer hetzelfde niveau; zij spreken over een stabilisatie over de periode 1985 – 1995. Van een toenemende bewegingsarmoede onder de jeugd is in de afgelopen jaren dus geen sprake (al beschikken we nog niet over cijfers na 1997).

5. Jeugdparticipatie in de sport

5.1 Inleiding

Jeugdparticipatie is hot in de wereld van de beleidsbepalers. Jeugdparticipatie staat voor de deelname van jeugdigen aan activiteiten gericht op het veranderen of verbeteren van (voor jeugdigen relevante zaken in) hun leefomgeving en het beïnvloeden van het lokale beleid (van overheid en organisaties).

Jeugdparticipatie in de sport betekent dat jongeren actief worden betrokken bij de organisatie en uitvoering van activiteiten op het gebied van sport en bewegen. Jongeren dus niet alleen als consument maar ook als producent van sport.

In de praktijk blijkt dat jongeren zich toch voornamelijk beperken tot het consumeren van sport. Jeugdleden van sportverenigingen zijn sterk ondervertegenwoordigd in de diverse kaderfuncties, terwijl zij gemiddeld toch bijna een derde van het totale ledenbestand vormen. Het scheidsrechteren, trainen, leiding geven aan teams en het organiseren van feesten en/ of toernooien wordt voornamelijk (nog) door volwassenen gedaan.

5.2 Meest recente cijfers

Er zijn zeer weinig cijfers bekend over jeugdig sportkader. Toch is het een algemeen gegeven dat jongeren helpen met het rondbrengen van het clubblad, training geven en/ of feesten organiseren. Jeugd in Beweging heeft het NIPO te Amsterdam de opdracht gegeven een onderzoek te doen naar de kennis, houding en gedrag ten aanzien van jongerenparticipatie in de sport onder jongeren.

Uit het onderzoek kwam naar voren dat **31 %** van de jongeren in de leeftijd van **12 – 18 jaar** in de afgelopen 12 maanden activiteiten in de sport heeft verricht.

Verder stelden de onderzoekers dat jeugdparticipatie in de sport samenhangt met sportbeoefening: naarmate men vaker sport neemt ook het verrichten van andersoortige activiteiten binnen de sport toe. De meest voorkomende bezigheid van jongeren die actief zijn binnen de sport is het helpen bij een verenigingsactiviteit (op uitvoerend gebied).

Uit een onderzoek naar vrijwilligerswerk in sportverenigingen¹³ is gebleken dat het percentage vrijwilligers jonger dan 18 jaar gemiddeld 5,84 % is. Dit betekent dat bij de onderzochte sportverenigingen zeer weinig jongeren actief zijn op vrijwilligersgebied. Als jongeren een taak bij de vereniging uitvoeren dan is dat in de meeste gevallen een taak op het gebied van lesgeven, training geven en het begeleiden én organiseren van evenementen en nevenactiviteiten.

Conclusie

Uit het NIPO onderzoek is gebleken dat in 1999 nog geen derde deel van de jongeren in de leeftijd van 12 – 18 jaar activiteiten in de sport heeft verricht. Jeugdparticipatie in de sport hangt samen met sportbeoefening: naarmate men vaker sport neemt ook het verrichten van andersoortige activiteiten binnen de sport toe.

¹³ Diopter 2000, eenmeting 'Vrijwilligersbeleid in de sportvereniging' (concept).

5.3 Trends

Zoals gezegd zijn er weinig cijfers over jeugdparticipatie in de sport bekend, opmerkelijke ontwikkelingen in de tijd zijn daarom nog niet op te merken.

5.4 Samenvatting

Er is nog te weinig bekend. Een onderzoek na de campagne Jeugdparticipatie (WhozNext) van Jeugd in Beweging lijkt zinvol: een vergelijking met nulmeting van NIPO 1999 kan laten zien of de campagne effect heeft gehad.

6. Tot slot

Het is niet mogelijk de cijfers van de verschillende (landelijke) onderzoeken die in dit stuk aan de orde komen met elkaar te vergelijken, laat staan dat er bepaalde conclusies kunnen worden getrokken. Vandaar dat dit rapport meer een opsomming is geworden van gegevens van een aantal beschikbare onderzoeken. De Richtlijn Sportdeelname Onderzoek (RSO) moet uitkomst bieden voor de toekomst. Als men zich in het vervolg aan deze richtlijn houdt, dan is vergelijking wel mogelijk en zal er minder verwarring ontstaan over (de interpretatie van) gegevens.

Uit een uitgebreide analyse van de landelijke gegevens van 1975 tot en met 1999 is gebleken dat de sportdeelname onder jongeren niet is gedaald maar stabiel is gebleven en zelfs (als je de voorlopige cijfers van het AVO 1999 mag geloven) iets gestegen. Over de vermeende hoge sportuitval op 15 -jarige leeftijd valt ook te twisten. Beleid op het gebied van jeugd, sport en bewegen zal dus niet moeten gaan in de richting van verbetering van de kwantiteit, maar meer in de richting van verbetering van de kwaliteit (zie o.a. De Knop, 1999).

Op het gebied van gezondheid is eigenlijk over een paar jaar iets te zeggen over een (vermeende) toegenomen inactieve leefstijl onder jongeren. De Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen is namelijk pas in 1998 opgesteld. Voorlopig gaan we uit van de beschikbare gegevens die een vergelijking in tijd moeilijk toelaten.

Jeugdparticipatie in de sport is een betrekkelijk nieuw fenomeen; eigenlijk wordt er op dit moment echt aandacht aan besteed. Jeugd in Beweging zou er goed aan doen om na de landelijke campagne Jeugdparticipatie een 1 -meting te houden en deze te vergelijken met de nul-meting die door het NIPO in 1999 is uitgevoerd.

7. Literatuurlijst

- Centraal Bureau voor de Statistiek (1998). *Sport in Nederland*. Voorburg/Heerlen: CBS.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (1999). *Jeugd 1999, feiten en cijfers*. Voorburg/ Heerlen: CBS.
- Duijvestijn, P. (1999). *Jeugdparticipatie in de sportvereniging*. IJsselstein: Assist adviesbureau voor sportbeleid.
- Eyk, A.M. van (1991). *Jeugdparticipatie, organisatiegraad en maatschappelijke betrokkenheid van jongeren*. Leiden: Research voor Beleid bv.
- Heuvel, M. van den en H. van der Werff (1998). *Trendanalyse sport: ontwikkeling in sportdeelname en organisatiegraad van de sport in de periode 1975 - 1995*. Tilburg: KUB, vakgroep Vrijtijdswetenschappen.
- Hildebrandt V., Ooijendijk W. & Stiggebout M. (1999). *Tendrapport Bewegen en Gezondheid 1998/ 1999*. Lelystad: Koninklijke Vermande.
- Interview*NSS (1999). *Jongeren '99, een generatie waar om gevochten wordt*. Amsterdam: onderzoeksbureau Interview*NSS.
- Jeugd in Beweging (2000). *Jeugdparticipatie in en door sport, een eerste verkenning*. Arnhem: Jeugd in Beweging.
- Kemper, H. (1999). *Gezondheid en bewegen bij jeugdigen*. Een bijdrage aan het project Inhoudelijk Fundament van Jeugd in Beweging (intern rapport).
- KidWise (2000). *Kwantitatief onderzoek jongeren en sport*. Amsterdam: KidWise.
- L'abée, D. (1999). *Schoolsport in beweging, onderzoek naar de succesfactoren van schoolsportprojecten*. Doctoraalscriptie Vrijtijdswetenschappen KUB.
- Lagendijk E. & Gossink H. (1995). *Sport en allochtonen in cijfers, inventarisatie van kwantitatieve gegevens over sportdeelname van allochtonen (1986 – 1995)*. Amsterdam: DSP.
- NIPO (1999). Rapport voor Jeugd in Beweging. *Kennis, houding en gedrag ten aanzien van jongerenparticipatie in de sport*. Amsterdam: NIPO.
- NOC*NSF (1999). Ledental NOC*NSF over 1999.
- NOC*NSF (1996). Sporters in Cijfers 1978 – 1994, ledentalontwikkeling NOC*NSF-lidorganisaties.
- Poel, H. van der & S. Raaijmakers (1998). 'Vol leven en beweging. Sport- en bewegingsgedrag van jongeren, 1975 - 1995.' *Mens en Maatschappij* 73, 3, p. 277-291.
- Stichting Recreatie, Kennis- en Innovatiecentrum (1998). *Allochtonen en recreatie*. Den Haag: Stichting Recreatie, Kennis- en Innovatiecentrum.
- <http://www.scp.nl>

8. Bijlagen

8.1 Onderzoeksmethodieken

Definities van de gehanteerde landelijke onderzoeken:

AVO : Sportdeelname = minstens 1 keer gesport in de afgelopen 12 maanden

TBO : Sportdeelname = met enige regelmaat aan sport doen

KidWise : Sportdeelname = weleens aan sport doen

Jongeren '99 : Sportdeelname = weleens aan sport doen

NIPO 2000 : Sportdeelname = in het afgelopen jaar een keer gesport hebben

Jeugd 1999, cijfers en feiten : Sportdeelname = deelname aan sport in de 12 maanden vooraf gaand aan het onderzoek.

De beschikbare onderzoeken beschreven:

Aanvullend Voorzieningen Onderzoek

Het AVO verzamelt informatie over sportbeoefening door Nederlandse bevolking van 6 jaar en ouder in een periode van 12 maanden. Het gaat om sportbeoefening in de vrije tijd, dus buiten werktijd en buiten schooltijd in Nederland. Het AVO beperkt zich tot fysieke sportieve activiteiten, denksporten maken geen deel uit van het onderzoek. Vanaf 1995 is de respondenten een lijst met 25 sporten voorgelegd (plus restcategorie: overige sportactiviteiten). Er wordt gevraagd naar aard van sportbeoefening (lid sportvereniging of sporten in competitie/trainingsverband), de frequentie van sportbeoefening het afgelopen jaar, het gemiddeld aantal uren sport per week en de locatie waar de sport meestal is beoefend. Het AVO wordt sinds 1979 vierjaarlijks uitgevoerd.

Tijdsbestedingsonderzoek

Het TBO wordt sinds 1975 om de vijf jaar uitgevoerd onder de Nederlandse bevolking. In de maand oktober (in de eerste twee weken) worden een aantal personen (landelijke steekproef) gevraagd in een dagboekje per kwartier hun bezigheden te registreren.

Enkele kenmerken/ onderlinge verschillen tussen TBO en AVO op een rij:

TBO	AVO
- 5 -jaarlijks onderzoek	- 4 - jaarlijks onderzoek
- vanaf 1975 gehouden	- vanaf 1979 gehouden
- 4 leeftijdscategorieën: 12 – 14, 15 – 19, 20 – 24, 25 – 29 jaar	- 2 leeftijdscategorieën: 6 – 11, 12 – 17 jaar
- definitie sporter: iemand die in de week van het bijhouden van een dagboekje minimaal 15 minuten aan sport heeft gedaan.	- definitie sporter: iemand die in de afgelopen 12 maanden aan 1 of meer sporten heeft gedaan.

Conclusie: Het AVO zegt niets over de intensiteit waarmee gesport wordt; er wordt geen onderscheid gemaakt tussen jongeren die jaarlijks slechts af en toe en/ of kort sporten en jongeren die frequent en/ of lang sporten. Het TBO geeft meer informatie over de feitelijke gedragingen van de respondenten.

NOC*NSF

Bij de NOC*NSF zijn in 90 landelijke sportorganisaties aangesloten. Samen vertegenwoordigen zij 30.000 Nederlandse sportverenigingen, met in totaal 4,4 miljoen leden.

De Nederlandse Sportfederatie (NSF) publiceerde vanaf 1963 gegevens over de ledenaantallen van de aangesloten sportorganisaties. Sinds het samengaan met het Nederlands Olympisch Comité publiceert de NOC*NSF jaarlijks de ledenaantallen van de aangesloten sportorganisaties.

Er zijn tot nu toe twee uitgaven geweest van 'Sporters in Cijfers'. In de eerste uitgave uit 1991 werd een overzicht geboden van de aangesloten leden over de periode 1963 – 1989. De tweede uitgave heeft betrekking op de periode 1978 – 1994. Naast de exacte aantallen ledencijfers per aangesloten lid (bond) wordt er ook aandacht besteed aan de ontwikkeling van

het totale NOC*NSF-ledenaantal en aan de ontwikkeling in de totale sportdeelname van de Nederlandse bevolking.

KidWise

Kwantitatief ad hoc onderzoek uitgevoerd door KidWise, onderzoek en adviesbureau, in opdracht van de Amsterdamse School in 2000. Doel van het onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de vrijetijdsbesteding van jongeren en de prioriteit van actieve sportbeoefening daarin. Gekozen is voor de onderzoeksmethode van telefonische interviews met jongeren in de leeftijd van 14 t/ m 17 jaar. Er is gebruik gemaakt van een gestructureerde vragenlijst met open en gesloten vragen.

Jongeren '99

Onderzoek door Interview*NSS uitgevoerd in 1999 met medewerking van een aantal participerende bedrijven zoals De Telegraaf, VNU Tijdschriften, Superunie, Cebuco, Audax Media, Cross Pionts en Pauze Media Exploitatie. Doel van het onderzoek was: het zo optimaal mogelijk beschrijven en analyseren van de leefwereld (het denken en doen) van kinderen en jongeren van 6 t/m 24 jaar in Nederland.

NIPO

Onderzoek dat in opdracht van Jeugd in Beweging is gehouden in 1999. Het kwantitatieve onderzoek werd gehouden om de kennis, houding en gedrag ten aanzien van jongerenparticipatie in de sport onder jongeren te achterhalen ter voorbereiding van de campagne Jeugdparticipatie van JiB. Het onderzoek dient tevens als nul-meting; na afloop van de campagne kan het onderzoek nogmaals gedaan worden.

Jeugd 1999, cijfers en feiten

Beschrijving van de leefsituatie van de jeugd in Nederland anno 1998 aan de hand van kwantitatieve gegevens. 'Jeugd, cijfers en feiten' is een onderdeel van de Landelijke Jeugdmonitor, waarbij het SCP en CBS in samenwerking om het jaar een publicatie over de jeugd uitbrengen.

8.2 Tabellen en figuren

Tabel

- 2.1 Sportdeelname (in %) van verschillende onderzoeken (met verschillende leeftijdsklassen).
- 2.2 NIPO 1999. Frequentie sportgedrag onder jongens en meisjes (in %).
- 2.3 NIPO 1999. Frequentie sportgedrag onder diverse leeftijdsgroepen (in %).
- 2.4 AVO Sportdeelname van de Nederlandse jeugd van 6 – 24 jaar (in %) in periode van 1979 – 1995.
- 2.5 TBO Sportdeelname van de Nederlandse jeugd van 12 – 24 jaar (in %) in periode van 1975 – 1995.
- 2.6 TBO 1975 – 1995. Gemiddeld aantal uren sport per week naar leeftijd.
- 2.7 NOC*NSF 1996. Indexcijfer jeugd, senioren en totaal ledenaantal 1978 – 1993.
- 2.8 AVO 1995 Sportbeoefening naar geslacht (in %).
- 2.9 TBO Sportbeoefening naar geslacht (in %) van jongeren van 12 – 19 jaar, trends.
- 2.10 TNO-onderzoek, lidmaatschap van sportclubs van leerlingen van groep 7/8 (11 – 12 jaar) en 2 VO (13 – 14 jaar) naar etniciteit in 1992/ 1993.
- 2.11 TNO gemiddeld aantal uren sport per week per etnische groep van leerlingen van groep 7/ 8 en 2 VO in %.

- 3.1 Sportdeelname naar tak van sport en geslacht, voor verschillende leeftijdsgroepen, AVO 1995.
- 3.2 Jongeren '99, meest beoefende sport naar leeftijd (top 4).

- 3.3 NIPO 1999. Organisatieverband sportbeoefening, jongeren 12 – 18 jaar (in %).
  - 3.4 AVO 1979 – 1995, lidmaatschap sportvereniging onder jongeren.
  - 3.5 AVO 1995, lidmaatschap sportvereniging naar leeftijd en geslacht.
  - 3.6 AVO 1995, verband sportbeoefening naar leeftijd en geslacht.
  - 3.7 VMFS/ UU 1995. Georganiseerde sportdeelname naar leeftijd en geslacht (in %).
-
- 4.1 Sporten en sportief bewegen naar leeftijd 1996/ 1997 (in %). Puntchatting.
  - 4.2 Sporten en sportief bewegen 1990/ 1991 (in %).
  - 4.3 Ervaren eigen gezondheid/ welzijn als zeer goed (in %).
  - 4.4 Gemiddelde lengte en gewicht.
  - 4.5 Onder-, normaal en overgewicht bij jongeren (in %).

Figuur

- 2.1 Sportdeelname van jeugd van 6 – 24 jaar in de periode van 1979 – 1995 (trends).
- 2.2 NOC*NSF, ontwikkeling leden in periode 1978 – 1994.

Rectificatie

Pagina 17

De eerste zin van de tweede alinea van paragraaf 4.4.1. impliceert dat de onderzoekers van het Amsterdams Groeionderzoek de resultaten van dat onderzoek onterecht generaliseren naar de gehele bevolking op het tijdstip van onderzoek en naar latere generaties. Dit is niet de bedoeling van de auteur geweest. De auteur wil wijzen op het gevaar dat aanwezig is dat, gezien het feit dat dit het enige onderzoek op dit gebied is, men deze resultaten generaliseert naar de hele Nederlandse bevolking op het tijdstip van onderzoek (1976-1991) en naar latere generaties.